

מובא במשנה דין גירושין ע"י גט ישן. הגדרת גט ישן במשנה איננו עניין של זמן, אלא ע"י פעולה שעושה בעל הוא בעצם הופך את הגט לישן, וכך לשון המשנה (שם עט):

ב"ש אומרים: פוטר אדם אשתו בגט ישן, ובית הלל אוסרין. ואיזהו גט ישן? כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה.

בעל שכתב גט לאשתו, ולפני שנתן לה אותו התייחד עמה, הגט נהפך להיות גט ישן. ב"ש מכשירים גט ישן, וב"ה אוסרים. יש לעיין במחלוקת זו, שהרי היא איננה סימטרית, ב"ש אומרים פוטר אדם את אשתו וכו', וב"ה אוסרין" מדוע לא לכתוב ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין?

עוד מבררת המגמרא במה חלקו בית שמאי ובית הלל, וזה לשונה (שם):

במאי קמיפלגי? ב"ש סברי, לא אמרינן: גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. וב"ה סברי, אמרינן: גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה.

אם יכתוב הבעל גט, ולאחר מכן לא ייתן אותו לאשה, ורק לאחר שיתייחדו יביא את הגט. במידה ויולדו לו בנים מאותו ייחוד, ב"ה חוששים שיאמרו העולם שהבן נולד מביאה אסורה, כי תאריך הגט קודם לייחוד. ואין העולם יודע שהוא הביא לה את הגט לאחר ההתייחדות והבן נוצר מביאה כשרה. אך בית שמאי לא חוששים שמא יאמרו גיטה קודם לבנה.

הבנה זו מלמדת שהמחלוקת היא רק בדרכן, אך אם הביא את הגט הישן והיא התחתנה עם אחר, גם לב"ה היא נחשבת מגורשת מהראשון (כלומר, גט ישן פוטר מהתורה). ולכן המחלוקת איננה סמטרית, כי גם לשיטת ב"ה הגט לא פסול, אלא אסור, כלומר, החפצא שבגט כשר, אך על הגברא יש איסור לתת אותו כך.

שורש המחלוקת בין בית שמאי לבית הלל אולי מתחילה מבריאת העולם. ב"ש סוברים שה' ברא קודם את השמיים ולאחר מכן את הארץ, וב"ה סוברים שקודם ברא ה' את הארץ ולאחר מכן את השמיים (חגיגה יב). בית שמאי מדגישים את התורה מן השמיים, כלומר, העולם צריך להתרומם אל השמיים, ולכן מה שכתוב בשמיים יחול גם בארץ- ע"כ אין חשש מה יאמרו בארץ, ולכן הגט ישן חל. לעומת זאת בית הלל מחברים את ההופעה העליונה אל הארץ, וע"כ יש חשיבות רבה למה יאמרו העולם, ולכן גט ישן אסור (וכן בעוד מחלוקות רבות).

בירושלמי ישנו ביאור נוסף (ושונה מעט) למחלוקת בין בית שמאי לבית הלל, וכך לשון הגמרא (פ"ח ה"ד):

אֲנִי תַנִּינִי, מֵאַחַר שֶׁכָּתְבוּ לָהּ. אֵת תַּנִּי תַנִּי, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ. מֵאַחַר שֶׁכָּתְבוּ לָהּ, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ. מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ, מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ.

ראינו במשנה, שגט ישן נחשב לאחר שהוא נתייחד עם האשה. יש ברייתא אחת שהייחוד קרה לאחר כתיבת הגט, ויש ברייתא שסוברת שהייחוד קרה לאחר נתינת הגט. ומבארת הגמרא שמי שאומר לאחר כתיבה מסייע לב"ש, ומי שאומר לאחר נתינה מסייע לב"ה. לביאור הדברים נעזר בפירוש התוספות, וזה לשונם (ד"ה ב"ש):

בירושלמי מפרש דאזלי לטעמייהו דב"ש אית להו בפ' המגרש (לקמן דף צ.) לא יגרש אדם את אשתו אלא כ"כ מצא בה דבר ערוה הלכך מזוהמת היא בעיניו ואינו בא עליה. וב"ה אית להו אפילו הקדיחתו תבשילו יכול לגרשה ואינה מזוהמת בעיניו ויאמרו כי בא עליה וכו' האי גוונא פליגי לקמן (דף פא.) במגרש ולנה עמו בפונדקי למאן דמוקי לה בלא ראוה שנבעלה.

במשנה בהמשך (צ.) ישנה מחלוקת נוספת בין בית שמאי לבית הלל, מאיזו סיבה יכול בעל לגרש את אשתו? ב"ש סוברים אם מצא בה ערוות דבר, כלומר איסורי ערוות. ב"ה סוברים שאפילו הקדיחה תבשילו יכול לגרשה.

מבארים התוספות שישנו חשש שהבעל יבוא על אשתו במידה וגירש אותה רק משום שהקדיחה תבשילו, ולכן לבית הלל הוא לא יכול לגרש בגט ישן- כי יש חשש שבא עליה. וכן אם רק כתב את הגט הוא איננו מוגדר כגט ישן מפני שהיא לא בזויה ומזוהמת בעיניו, אך אם נתן את הגט, ולאחר מכן קידש את אותו אשה, ורצה לגרש באותו גט ע"כ בודאי שהוא נחשב כגט ישן (התוס' מוסיפים כאן את גזירת 'שמא יאמרו' אך נראה שאין הכרח לומר כבבלי).

אך לשיטת ב"ש מעצם הכתיבה של הגט אין חשש שיבוא עליה, כי היא אסורה עליו מפני שנתחללה בערוות דבר, כלומר באיסור ערוות. ולכן אין חשש לגרש שוב בגט כזה, כי גם אם היה ייחוד בודאי שלא בא על אשה מזוהמת ובזויה.

בירושלמי ישנה ראייה מרחבית לכל עולם הגט. ע"כ עולה מהאמור, שלב"ש אין התיישנות בתוקפו של הגט, וע"כ פוטר אדם את אשתו בגט ישן. כי מעשה הגט שבא חזק וקשה מחששות אחרים. וב"ה שסוברים שיש גט גם על דברים יותר פעוטים כהקדחת התבשיל, יש התיישנות בתוקף הגט. מפני שלאחר זמן האדם עובר תהליך של רגיעה טבעית, ומתחרט על הגט. וא"כ הגט נפסל כי האדם כבר התקרה וגט ישן איננו גט, ואסור לגרש בו.

נראה שההבדל בין הבבלי לירושלמי, שהתלמוד הבבלי מדגיש את החשש מהעולם- שמא יאמרו (או לא לב"ש). והירושלמי מדגיש את טבע האדם, שגט שמגיע לאחר ערוות דבר אדי אין האדם בא על אשתו, ואין על זה התיישנות (לב"ש), או שגט שמגיע לאחר דבר קטן יותר כהקדחת התבשיל, יש בו התיישנות וממילא גט זה אסור.